

LAMIUM ALBUM L. VAR. SPLENDENS, NOV. VAR.

door

S. J. VAN OOSTSTROOM (Rijksherbarium, Leiden).

A *Lamio* albo typico differt lobis lateralibus labii inferioris oblongis obtusis muticis, circ. 10 mm longis.

Cult. Wychen (Gld.); leg. JOH. JANSEN, 21 Mei 1939 (*type* in H.L.B. n. 939, 70. 103); oorspronkelijk gevonden te Heumen (Gld.), 13 Mei 1926, door JOH. JANSEN, J. KERN en B. REICHGELT.

In Mei 1926 werd door JOH. JANSEN, J. KERN en B. REICHGELT bij Heumen (Gld.) in een heg bij een boerenwoning een zeer groot exemplaar van *Lamium album* L. gevonden, dat opviel door zijn fraaie bloei. Bij een nader onderzoek bleek, dat de plant haar opvallend uiterlijk voornamelijk te danken had aan de sterk ontwikkelde zijslippen van de onderlip der bloemen. Zooals bekend, zijn deze bij *Lamium album* gewoonlijk klein, afgeknot en van een priemvormige tand voorzien. Bij het exemplaar van Heumen echter zijn de zijslippen veel grooter, langwerpiger, stomp, ongeveer 1 cm lang en niet in het bezit van een tand. Een mededeeling over deze vondst van de hand van JOH. JANSEN is te vinden in het Nederlandsch Kruidkundig Archief, 1930, p. 227 en 228, fig. 8. Een naar Wychen overgebracht deel van de plant zaaide zich uit en de nakomelingschap bleef tot 1939 volkomen constant. Volgens een onlangs ontvangen schriftelijke mededeeling van JOH. JANSEN handhaafden de afwijkende exemplaren zich in Mei 1940 nog steeds op de oorspronkelijke vindplaats.

Gaan wij na hoe de ontwikkeling der zijslippen van de onderlip bij de vertegenwoordigers van het geslacht *Lamium* is, dan blijkt, dat over het algemeen een onderlip gevonden wordt met slechts kleine zijslippen, al of niet voorzien van priemvormige tanden. Slechts bij enkele soorten zijn de zijslippen meer ontwikkeld, wat duidelijk blijkt uit de beschrijving van het genus *Lamium*, die wij vinden in BENTHAM's bewerking der *Labiatae* in DE CANDOLLE's Prodrromus XII, 1848, p. 503 en 504. BENTHAM beschrijft daar de kroon met de volgende bewoordingen ¹⁾: „Corolla tubo incluso vel saepius exserto, intus nudo vel piloso-annulato, limbo bilabiato; labium superius ovatum vel oblongum, subfornicatum vel galeatum,

1) Cursiveering van mij; v. O.

basi plerumque angustatum; faux dilatata; lobi laterales ad margines faucis truncati vel rarius oblongi, appendicula dentiformi aucti vel mutici; medius latus emarginatus, basi contractus, substipitatus."

Bij BENTHAM & HOOKER, *Genera Plantarum* II, 1876, p. 1210 en 1211 vinden wij ¹⁾: „limbus 2-labiatus, . . . labio antico patente, lobis lateralibus ad margines faucis brevibus truncatis v. rarius oblongis appendicula dentiformi auctis v. muticis, . . .”, terwijl BRIQUET in zijn bewerking der *Labiatae* in ENGLER & PRANTL, *Natürliche Pflanzenfamilien* IV, 3a, 1895, p. 254 zegt ¹⁾: „Seitenlappen *abgestutzt*, *seltener eiförmig*, meistens mit einer linienförmigen Pleuridie versehen". De grootste zijslippen komen voor bij de in de Himalaya en in Tibet, Turkestan en Afghanistan gevonden *L. rhomboideum* BENTH. Bij deze soort maakt BENTHAM n.l. de opmerking (DC., *Prodr.* XII, p. 504): „Lobi laterales, paulo majores quam in caeteris Lamiis". In de beschrijving vermeldt hij verder over de zijlobben nog: „lobis lateralibus ovatis integris". Uit een onderzoek van genoemde soort, waarvan in het Rijksherbarium een exemplaar aanwezig is van Kunawur, alt. 12—14000 ft., leg. THOMSON, bleek mij, dat hier de zijslippen inderdaad eirond zijn, gaaf en zonder tand; zij zijn echter nog veel kleiner dan bij de Heumensche plant van *Lamium album*.

Dat deze nieuwe variëteit waarschijnlijk verre van algemeen is, blijkt wel uit het feit, dat geen enkel der vele door mij geraadpleegde Europeesche florawerken ook maar iets vermeldt over het voorkomen van groote zijslippen aan de onderlip. Alleen PENZIG in zijn *Pflanzenteratologie*, 2. ed., III, 1922, p. 161, noemt een artikel van BUCKMAN (niet BUCKMANN), waarin deze auteur volgens PENZIG een *Lamium album* beschrijft met bloemkronen „in denen an Stelle der seitlichen, spitzen Zähne der Unterlippe breite petaloide Lappen standen". Dit artikel is te vinden in HENFREY, *The Botanical Gazette*, III, 1851, p. 2 en is getiteld: BUCKMAN, J., On a curious form of corolla in *Lamium album*. BUCKMAN beschrijft hier planten, die hij in de zomer van 1848 vond in een heg tegenover het College te Cirencester (Gloucester) en die opvielen door „much larger and more showy bunches of flowers than usual". Bij een nader onderzoek bleek hem, dat de planten vertoonden „in place of the reflexed teeth large lateral lobes

Fig. 1. *Lamium album* L. var. *splendens*, nov. var., bloemkroon.

1) Cursiveering van mij; v. O.

with a rounded entire margin". Een bijgevoegde teekening verduidelijkt dit nog en zoowel beschrijving als teekening komen met onze Heumensche exemplaren overeen. BUCKMAN vermeldt nog, dat hij gedurende drie jaren de planten heeft kunnen observeeren en dat ze volkomen constant bleven.

De fraaie, opvallende bloemen brachten mij ertoe, deze variëteit, die zeker niet als een monstrositeit moet worden opgevat, als var. *splendens* te beschrijven. De bijgevoegde figuur (fig. 1) moge een indruk geven van de vorm der bloemkroon.

LITERATUUR.

1. BENTHAM, G. in DE CANDOLLE, Prodrromus Systematis naturalis regni vegetabilis, XII, 1848, p. 503—513 (Lamium).
2. BENTHAM, G. & HOOKER, J. D., Genera Plantarum, II, 1876, p. 1210—1211 (Lamium).
3. BRIQUET, J. in ENGLER, A. & PRANTL, K., Die natürlichen Pflanzenfamilien, IV, 3a, 1895, p. 254—256 (Lamium).
4. BUCKMAN, J., On a curious form of corolla in *Lamium album* in HENFREY, A., The Botanical Gazette, III, 1851, p. 2, 2 fig.
5. JANSEN, JOH., *Lamium maculatum* en *album* in Nederlandsch Kruidkundig Archief 1930, p. 215—230, 13 fig.
6. PENZIG, O., Pflanzen-teratologie, III, ed. 2, 1922, p. 161—163 (Lamium).